

ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

Leadership of Chief Executive of the Sub-District Administration Organization in Roi-Et Province

กิตติพงษ์ พิพิธกุล¹ และพีรพล ไทยทอง²

^{1,2}นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ABSTRACT

Research aims to study: (1) Leadership of the president of the Tambon Administration Organization. (2) Factors affecting leadership. (3) Relationship between factors and leadership; and (4) factors that can contribute together to predict leadership. The results of the research showed that: 1) Leadership of the subdistrict Administrative Organization found that leadership was at a high level. 2) The level of factors affecting the leadership found that the factors supporting social support. Mental health Achievement Motivation Job Satisfaction Communication in organization and participatory management. In a very high level. 3) Factors related to leadership found that social support. Mental health Achievement Motivation Job Satisfaction Communication in organization and participatory management. There were positively significant correlations with leadership of the subdistrict administrative organization at .05 level 4) Factors that predicted the leadership of the Tambon Administrative Organization were found that mental health factors And achievement motivation The 73.50 percent of the leaders in the Tambon Administrative Organization were predicted at the .05 level of significance at .05 level of significance.

Keywords: Leadership, Chief Executive of the Sub-District Administration Organization, Roi-Et Province

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (2) ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับภาวะผู้นำ และ (4) ปัจจัยที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ภาวะผู้นำ ผลการวิจัยพบว่า (1) ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก (2) ระดับปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำ พบว่า ปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคม ด้านสุขภาพจิต ด้านแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านความพึงพอใจในงาน ด้านการสื่อสารในองค์การ และด้านการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก (3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำ พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคม ด้านสุขภาพจิต ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านความพึงพอใจในงาน ด้านการสื่อสารในองค์การ และด้านการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม

ร่วม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ระดับ .05 และ (4) ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ปัจจัยสุขภาพจิต และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สามารถร่วมกันพยากรณ์ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 73.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Keywords: ภาวะผู้นำ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบล, จังหวัดร้อยเอ็ด

บทนำ

หน้าที่ของนักบริหารที่สำคัญประการหนึ่งคือ การโน้มน้าวผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงการทำหน้าที่เป็น หัวหน้างาน การจูงใจและการสื่อข้อความ และยังครอบคลุมถึงการตรวจสอบผลงานของผู้ใต้บังคับบัญชา (อุทัย เลาหวิเชียร, 2545: 6) จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับองค์การทุกประเภท เนื่องจากองค์การจะมีความเจริญรุ่งเรืองหรือตกต่ำหรือไม่เพียงใด สาเหตุหนึ่งมาจากการที่ผู้บริหารนั้นมีภาวะผู้นำมากเพียงใด (เสนห์ จุ้ยโต, 2546: 147) การบริหารองค์การจะต้องเกี่ยวข้องกับหลักการบริหารหลายประการ โดยเฉพาะองค์การที่มีขนาดใหญ่ สายการบังคับบัญชา ยาวมากและเป็นงานบริการที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชน (สมพิศ สุขแสน, 2554: 1) ดังนั้นภาวะความเป็นผู้นำหรือผู้บริหารจึงเป็นบทบาทต่อการพัฒนาองค์การและ การจัดการทุกระดับ ทั้งในภาครัฐ เอกชน ระดับโลก ระดับชาติ และท้องถิ่น จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มุ่งมั่น ชยัน ซื่อสัตย์ โปร่งใส กล้าที่จะตัดสินใจ มีความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาได้ อุดหนุน และต่อเนื่อง มีความเป็นผู้นำที่เรียกว่า “ภาวะผู้นำ

(Leadership)” มาใช้ในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ (ศิรินทร อินทร์ท่อม, 2551: 3)

ในระดับท้องถิ่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารงานท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามยังมีรายงานศึกษาหลายเรื่องที่ยืนยันคุณสมบัติอย่างหนึ่งในประเด็นภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ดังเช่นผลการศึกษาของชูศักดิ์ หล่มศรี (2554: 68) พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของประชาชนที่มีต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความเป็นผู้นำ ผลการศึกษาของ ศุภชัย มณีเรือง (2555: 53) พบว่า คุณสมบัติของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับมาก คือ คุณลักษณะของความเป็นผู้นำ การศึกษาของ อนวัช ไชยวรกุล (2554: 69) พบว่า คุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อภาวะผู้นำของแต่ละองค์การนั้น สมศักดิ์ วิไลแก้ว (2552: 122) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถทำนายภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การสื่อสารในองค์การ การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการกำหนดวิสัยทัศน์ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ได้ร้อยละ 47.0 และ ผล

การศึกษาของ สิทธิพร พหลทัฬห (2552: 101) พบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 คือ ปัจจัยด้านการบริหาร การเปลี่ยนแปลง ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการกำหนด วิสัยทัศน์ และด้านการใช้หลักการกระจายอำนาจ โดยมีอำนาจการพยากรณ์อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 ได้ร้อยละ 66.10 นอกจากนี้ยังมี ผลการศึกษาของ ผกาพรรณ เชื้อเมืองพาน (2553: 94) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ปัจจัยด้านการ บริหารจัดการ ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยร่วมกัน พยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษาได้ร้อยละ 67.40

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตในหลายๆ ประเด็น ในการบริหารงานของนายก อบต. บาง แห่งในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า (1) ขาดวิสัยทัศน์และไม่เข้าใจปัญหา ตลอดจนถึงความต้องการของประชาชน อย่างแท้จริง (2) ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไป แสดงความคิดเห็นในแผนประจำปีหรือในการ พิจารณางบประมาณพัฒนาหมู่บ้าน (3) มีวิสัยทัศน์ การทำงานแต่ไม่ทำตามวิสัยทัศน์ (4) ขาดความรู้ ความสามารถและขาดประสบการณ์ในการบริหาร โดยใช้ความรู้สึกส่วนตัวในการทำงาน ทำให้ไม่ ถูกต้องในบางเรื่อง (5) ขาดการควบคุมตนเอง ต่ำ กว่ากล่าวผู้ได้บังคับบัญชาต่อหน้าชุมชน (วิเชียร ต้นศิ ริคงคณ, 2553: 25) สอดคล้องกับสมบัติ บุญเลี้ยง,

อารีย์ นัยพินิจ และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2555: 100) ได้อธิบายว่า องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นหลายแห่ง มีปัญหาในการใช้เงินงบประมาณ และอาจมีการแสวงหาประโยชน์จากงบประมาณที่ ได้รับการจัดสรรจากกระทรวงมหาดไทย โดยส่วน ใหญ่ปัญหาการแสวงหาผลประโยชน์นั้นมักเกิด จากผู้นำองค์กรที่ถูกชักจูงจากคนรอบข้าง

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของ นายกองดีการบริหารส่วนตำบลและผู้บริหาร ท้องถิ่นระดับต่างๆ ทั้งหมดเป็นงานวิจัยประเภทเชิง บรรยายและทำการศึกษาเฉพาะเขตพื้นที่ระดับ ตำบลเท่านั้น ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ ภาวะผู้นำก็เป็นเพียงศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ บริหารองค์การราชการประจำ แต่ไม่พบว่ามี การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผล สามารถร่วมกันพยากรณ์ ต่อภาวะผู้นำของนายกองดีการบริหารส่วนตำบล ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจมุ่งศึกษาในประเด็นดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของนายก องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะ ผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด ร้อยเอ็ด
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สามารถร่วมกัน พยากรณ์ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วน ตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มเป้าหมาย การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 176 คน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาภาวะผู้นำและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำ และปัจจัยที่ร่วมกันพยากรณ์ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตัวแปรอิสระ จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ ได้แก่ ประสบการณ์ แรงสนับสนุนทางสังคม สุขภาพจิตของผู้บริหาร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพึงพอใจ ในงาน การสื่อสารในองค์การ การบริหารแบบมีส่วนร่วม

ตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำแล้วนำมาสรุปเป็นตัวแปรตาม ดังนี้ ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาโรมี ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

4. ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2559 – เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของภาวะผู้นำ

นพ ศรีบุญนาถ (2545: 82) ภาวะผู้นำหมายถึง กระบวนการซึ่งบุคคลมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมต่างๆ ต่อบุคคลอื่น กล่าวคือ ภาวะผู้นำเป็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัย 4 อย่างคือ ลักษณะผู้นำ ลักษณะผู้ตาม ลักษณะองค์การ และลักษณะสภาพแวดล้อม

วิเชียร วิทย์อุดม (2547: 420) ให้ความหมายของภาวะผู้นำว่า หมายถึง ลักษณะส่วนตัวของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา เมื่อได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเป็นความสามารถที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการทำงานร่วมกันหรือรวมอยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน ในอันที่จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายและประสบผลสำเร็จ ความเป็นผู้นำจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการฝึกฝนของแต่ละคน

สัมมา รณิธย์ (2553:13) ให้ความหมายของภาวะผู้นำว่า การใช้อิทธิพลของบุคคลหรือของตำแหน่งโดยการจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้ปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการของตนด้วยความเต็มใจ ยินดีที่จะต้องให้ความร่วมมือ เพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่กำหนดไว้ ภาวะผู้นำจึงกลายเป็นความสามารถของผู้นำในการชักจูงหรือนำหน้าให้ผู้อื่นค้นหาทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างกระตือรือร้น และเป็นการผูกมัดหรือหลอมรวมเข้ากลุ่มเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้วกระตุ้นให้ดำเนินการ ไปสู่เป้าหมาย

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถที่จะใช้อิทธิพลบังคับและชักจูงผู้อื่นที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้

ทฤษฎีภาวะผู้นำ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบภาวะผู้นำ ตั้งแต่กลางทศวรรษ 1970 ได้เริ่มนำไปสู่ทฤษฎีแนวทางการศึกษาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ ซึ่งเป็นความพยายามรวบรวมทฤษฎีเชิงคุณลักษณะทฤษฎีเชิงพฤติกรรมศาสตร์และทฤษฎีตามสถานการณ์เพื่ออธิบายการมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามที่มีประสิทธิผล โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำ ประกอบด้วยทั้ง 5 รูปแบบ (พิชายรัตน์ดิลก ณ ภูเก็ต. 2552:174) ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงบารมีศรัทธา ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 176 คน (อบต. 176 แห่ง)

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973: 727)

แล้วเลือกแบบหลายขั้นตอน ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 122 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำเชิงศรัทธา บารมี ด้านภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ด้านภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนทางสังคม ด้านสุขภาพจิตของผู้บริหาร ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านความพึงพอใจในงาน ด้านการสื่อสารในองค์การ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ Multiple Regression Analysis แบบ Stepwise และ Pearson Correlation Coefficient

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ได้รับรางวัลสรรมาภิบาลดีเด่น โดยทำการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth-Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดหมวดหมู่โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาในระดับภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม พบว่า มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก

2. ระดับปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านแรงสนับสนุนทางสังคม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านสุขภาพจิตของผู้บริหาร นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีสุขภาพจิตของผู้บริหารที่ดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความพึงพอใจในงาน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความพึงพอใจในงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการสื่อสารในองค์การ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการปฏิบัติการสื่อสารในองค์การ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม นายกองค์การบริหารส่วน

ตำบล ได้เปิดโอกาสให้มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการวิเคราะห์หาค่า Pearson Correlation Coefficient พบว่า ตัวแปรด้านสุขภาพจิต (x_3) และ ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (x_4) มีความสัมพันธ์กัน ในระดับสูงทางบวกกับตัวแปรภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) เท่ากับ 0.78 และ 0.76 ตามลำดับ

4. ปัจจัยที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบ Stepwise Multiple Regression Analysis พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านสุขภาพจิตของผู้บริหาร (X_3) และปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.421 และ 0.411 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า การที่มีสุขภาพจิตที่ดีมีสภาพชีวิตที่เป็นสุข เป็นผลมาจากการมีความสามารถในการจัดการปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิต มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองและผู้อื่น บังบัญชาที่จะทำได้ผลงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่พนักงานส่วนตำบล และสามารถเผชิญสถานการณ์

ปีบั้นและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ส่วนตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ($\square$) เท่ากับ 0.481 และ 0.476 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.856 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.735 และมีอำนาจในการพยากรณ์ได้ ร้อยละ 73.50 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE_{est}) เท่ากับ 0.191 และมีค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบ (α) เท่ากับ 0.656

$$\text{สมการรูปคะแนนดิบ } Y = 0.653 + 0.421 X_3 + 0.411 X_4$$

$$\text{สมการรูปคะแนนมาตรฐาน } Z = 0.481 Z_3 + 0.476 Z_4$$

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งนำมาอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวม พบว่า มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับผู้นำอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของอนุวัฒน์ พุทธิพิพัฒน์ขจร (2550: บทคัดย่อ) ที่พบว่า คุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนางอำเภอนพนาคิม จังหวัดชลบุรี ด้านความเป็นผู้นำโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ

ผลการศึกษาของธิดารัตน์ พรหมจันทร์ดา (2552: 91-92) พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษาของธวัชชัย ผงอ้วน (2554: บทคัดย่อ) พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล วัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด

2.1 สุขภาพจิตของผู้บริหาร (x_3) มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงทางบวกกับตัวแปรภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) เท่ากับ 0.78 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุริย์รัตน์ นนท์ตุลา (2550: 106-108) พบว่า สุขภาพจิตของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (x_4) มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงทางบวกกับตัวแปรภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) เท่ากับ 0.76 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุริย์รัตน์ นนท์ตุลา (2550: 106-108) ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ตัวแปรด้านการสื่อสารในองค์กร (X_6) มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางทางบวกกับตัวแปรภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) เท่ากับ 0.64 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นัฏฐกานต์ ทันทิ (2555: 74-76) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้นำของผู้บริหารส่วนตำบล พบว่า ใช้การสื่อสารที่เป็นบวกเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

2.4 ตัวแปรด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (x_7) มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางทางบวกกับตัวแปรภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) เท่ากับ 0.63 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิทธิพล พหลทัฬห (2552: บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.5 ตัวแปรด้านความพึงพอใจในงาน (x_5) มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางทางบวกกับตัวแปรภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) เท่ากับ 0.60

สอดคล้องกับการศึกษาของ สกาวรัตน์ ไกรจันทร์ (2548: บทคัดย่อ) พบว่า ความพึงพอใจในลักษณะงานของพยาบาลวิชาชีพหน่วยการปฐมพยาบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับภาวะผู้นำของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. ปัจจัยที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 2 ตัวแปรเรียงลำดับอำนาจการพยากรณ์จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านสุขภาพจิตของผู้บริหาร (X_3) และปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_4) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.421 และ 0.411 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.735 และมีอำนาจในการพยากรณ์ได้ ร้อยละ 73.50 และผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การที่มีสุขภาพจิตที่ดี มีสุขภาพชีวิตที่เป็นสุขนั้น เป็นผลมาจากความสามารถในการจัดการปัญหาอุปสรรคการดำเนินชีวิต มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะทำได้ ผลงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ พนักงานส่วนตำบล และสามารถเผชิญสถานการณ์บีบคั้นและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ส่วนตัวแปรที่เป็นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้น จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลปรากฏว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในทัศนะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ผู้บริหารต้องมีความกล้าคิดกล้าทำ กล้าตัดสินใจ รับผิดชอบ

ความสำเร็จและความล้มเหลว มีความมุ่งมั่นที่พยายามทำงานที่ท้าทาย ความคิด และความสามารถของผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และภารกิจของตน มีความรอบรู้ในการตัดสินใจ สามารถคาดการณ์เหตุที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาได้ทัน นั้น แสดงว่าทั้งตัวแปรด้านสุขภาพจิตของผู้บริหาร และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุนทรภรณ์ แก้วกนก (2546: 63-64) พบว่า สุขภาพจิตของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- ชูศักดิ์ หล่มศรี. (2554). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาตำบลยางท่าแจ้ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม*. ปรินญาการค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธวัชชัย พงอ้วน. (2554). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะของผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล วัดกลาง อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย*. ปรินญาการค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ควรมีการจัดทำรูปแบบการพัฒนาเพื่อพัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีและความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพจิตของผู้บริหาร และแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อันจะส่งผลให้การบริหารและสร้างลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล เนื่องจากในขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งจะยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล ในขณะที่รัฐบาลส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จะได้มีการถ่ายโอนภารกิจพร้อมทั้งงบประมาณและบุคลากร ลงมาที่ท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการบริหารงานภายในองค์การของเทศบาลตำบล ดังนั้นบทบาทการนำองค์การจึงมีความสำคัญต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบล

- ธิดารัตน์ พรหมจันทร์ตา. (2552). *ความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์*. ปริญาการค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นพ ศรีบุญนาถ. (2545). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.
- ณัฐกานต์ ทันทิ. (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ผกาพรรณ เชื้อเมืองพาน. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิชาย รัตนศิริก ญ เกื้อต. (2550). *ภาวะผู้นำและแนวทางเชิงปฏิบัติสำหรับผู้บริหารส่วนท้องถิ่นภายใต้บริบทแห่งการเปลี่ยนแปลง*. *วารสารการพัฒนาท้องถิ่น*, 2(1), 121-147.
- วิเชียร ตันศิริคงค. (2553). *ลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์*. รายงานการวิจัย, วิทยาลัยการเมืองการปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2547). *พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ: ซีรฟิล์ม และ ไชท์เท็กซ์ จำกัด.
- ศิรินทร อินทร์ท่ม. (2551). *ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามการรับรู้ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศุภชัย มณีเมือง. (2555). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามความคิดเห็นของประชาชนตำบลวังหลวง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*. ปริญาการค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สกาวรัตน์ ไกรจันทร์. (2548). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำของพยาบาลวิชาชีพ หน่วยบริการปฐมภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมบัติ บุญเลี้ยง, อารีย์ นัยพินิจ และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2555). *ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 29(2) พ.ศ.-ส.ศ.
- สมพิศ สุขแสน. (2554). *ภาวะผู้นำกับการบริหารงานในองค์การ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์.
- สมศักดิ์ วิไลแก้ว. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สัมพันธ์ ธรณิธย์. (2553). *ภาวะผู้นำของผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: แอล. ที. เพรส จำกัด.

- ลลิตพิร พหลทัฬ. (2552). ٱัจจััยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3. รายงานการศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนทรภรรณ แก้วกนก. (2546). ٱัจจััยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุริย์รัตน์ นนท์ตุลา. (2550). ٱัจจััยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน: กรณีศึกษาผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี,
- เสน่ห์ จุ้ยโต. (2546). องค์การและการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,
- อนุวัฒน์ พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2550). คุณลักษณะของผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงปรารถนาของประชาชน: ตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุทัย เลาหวิเชียร. (2545). รัฐประศาสนศาสตร์: ลักษณะวิชาและมิติต่างๆ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: Yama